

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 300/2020-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. júna 2020 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej a zo sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. Jakub Mandelík s. r. o., Heydukova 12, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Jakub Mandelík, PhD., vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5 Co 314/2017 z 29. januára 2019 v časti výroku o náhrade trov prvoinštančného konania a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. apríla 2019 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Co 314/2017 z 29. januára 2019 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“) v časti výroku, ktorým bol potvrdený výrok o náhrade trov prvoinštančného konania.

2. Ústavná sťažnosť sťažovateľa je vedená pod sp. zn. Rvp 782/2019 a v súlade s čl. X bodom 5 písm. c) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 schváleného 16. októbra 2019 bola náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov prerozdelená a 17. októbra 2019 pridelená sudcovi spravodajcovi Rastislavovi Kaššákovi.

3. Podľa čl. II bodu 5 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky schváleného na zasadnutí pléna ústavného súdu konaného 4. decembra 2019 na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 (ďalej len „rozvrh práce“) je na konanie vo veciach patriacich do pôsobnosti senátov ústavného súdu v jednotlivých prípadoch príslušný ten senát ústavného súdu, ktorého členom je sudca spravodajca, ktorému bola vec pridelená. V súlade s čl. II bodom 3 písm. a) rozvrhu práce pri predkladaní pridelených vecí do senátu sudcom spravodajcom Rastislavom Kaššákom pracuje prvý senát ústavného súdu v zložení Jana Baricová, predsedníčka senátu, Rastislav Kaššák a Miloš Maďar. Ústavnú sťažnosť sťažovateľa preto predbežne prerokoval senát v zložení uvedenom v záhlaví tohto rozhodnutia.

4. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou podanou na Okresnom súde Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) domáhal proti obchodnej spoločnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „žalovaná“), náhrady bolestného v sume 11 611,55 € s príslušenstvom, náhrady sťaženia spoločenského uplatnenia v sume 6 400,86 € s príslušenstvom a 50 % zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 9 381 € s príslušenstvom. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 15 C 15/2011 z 2. marca 2017 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť sťažovateľovi bolestné v sume 11 611 € s 9 % ročným úrokom z omeškania zo sumy 10 806,78 € od 24. augusta 2009 do zaplataenia a zo sumy 803,40 € od 15. októbra 2010 do zaplataenia, sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 220 € s 9 % ročným úrokom z omeškania zo sumy 6 401 € od 15. októbra 2010 do 4. marca 2013 a zo sumy 220 € od 5. marca 2013 do zaplataenia, a to do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšnej časti okresný súd žalobu sťažovateľa zamietol, vyslovil, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo a žalovanej uložil povinnosť zaplatiť súdny poplatok v sume 709,50 € do troch dní od právoplatnosti rozsudku.

5. Na základe odvolaní podaných sťažovateľom a žalovanou krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok okresného súdu z 2. marca 2017 ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a žiadnej zo strán nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania (§ 396 ods. 1 CSP).

6. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta, že podanou žalobou si v konaní vedenom okresným súdom uplatnil niekoľko samostatných nárokov pozostávajúcich z nároku na bolestné, na sťaženie spoločenského uplatnenia a na mimoriadne zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, ktoré je možné v sporovom konaní uplatniť aj samostatnými žalobami. Sťažovateľ dôvodí, že *„tieto čiastkové nároky majú spoločné iba to, že v danom prípade boli predmetom jedného súdneho konania. Sťažovateľ bol dominus litis a bolo na ňom, aký spôsob uzná za vhodný pri uplatňovaní svojich nárokov.“*. Na základe uvedeného sťažovateľ zastáva názor, že náhradu trov konania mal okresný súd rozdeliť podľa pomeru výšky jednotlivých uplatnených nárokov. V tomto smere zdôrazňuje,

že v časti uplatnenia nároku na bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia bol úspešný v „základe právneho nároku“. Na podporu svojich tvrdení sťažovateľ poukazuje na uznesenie ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 652/2018 z 29. novembra 2018 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 M Cdo 11/2011 z 11. októbra 2012.

7. Nepriznaním náhrady trov konania v dôsledku nesprávnej interpretácie noriem procesného práva došlo podľa sťažovateľa k zásahu do jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Argumentuje, že v konaniach o náhradu škody na zdraví nie je možné porovnávať úspech, resp. neúspech strán sporu, pričom pri rozhodovaní o mimoriadnom zvýšení náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia závisel výsledok sporu od úvahy súdu.

8. Na tomto základe sťažovateľ vytýka krajskému súdu, že zaťažil svoje rozhodnutie vadou, keď mu vôbec nepriznal náhradu trov konania, pričom v odôvodnení napadnutého rozsudku sa žiadnym spôsobom nevysporiadal s jeho argumentáciou obsiahnutou v podanom odvolaní. Napadnutý rozsudok krajského súdu v časti výroku, ktorým potvrdil rozsudok okresného súdu vo výroku o náhrade trov konania, považuje sťažovateľ za arbitrárny a právne neudržateľný.

9. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí jeho ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie vo veci samej nálezom takto rozhodol:

„I. Základné právo sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], bytom [REDAKOVANÉ] podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd výrokom č. 1 rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo dňa 29.1.2019, č. k. 5Co/314/2017-216 v časti, ktorým došlo k potvrdeniu výroku č. 4 rozsudku Okresného súdu Bratislava I zo dňa 2.3.2017, č. k. 15C/15/2011-169 porušené bolo.

II. Zrušuje výrok č. 1 rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo dňa 29.1.2019, č. k. 5Co/314/2017-216 v časti, ktorým bol potvrdený výrok č. 4 rozsudku Okresného súdu

Bratislava I zo dňa 2.3.2017, č. k. 15C/15/2011-169 a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

III. Sťažovateľovi [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], bytom [REDAKOVANÉ] priznáva náhradu trov konania vo výške 421,51 EUR, ktorú je povinný zaplatiť Krajský súd v Bratislave právnenému zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská

10. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

11. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

12. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

13. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

14. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

15. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

16. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

17. Ústavný súd si pri výklade práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na spravodlivé súdne konanie, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

III.

Právne posúdenie ústavným súdom

18. Predmetom ústavnej sťažnosti je sťažovateľom namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým rozsudkom, ktorým krajský súd potvrdil rozsudok okresného súdu vo výroku o nepriznaní náhrady trov konania žiadnej zo strán sporu. Nepriznaním náhrady trov konania došlo podľa sťažovateľa k zásahu do jeho práva

na spravodlivý súdny proces a do práva na súdnu ochranu, a to nesprávnou interpretáciou noriem procesného práva a nevysporiadaním sa krajského súdu s argumentáciou sťažovateľa prezentovanou v podanom odvolaní, čím je jeho rozhodnutie arbitrárne a právne neudržateľné.

19. Nedostatočné odôvodnenie rovnako aj arbitrárnosť akéhokoľvek rozhodnutia majú za následok, že nie je možné spoľahlivo zistiť, na základe čoho orgán predmetné rozhodnutie vydal, na základe akých skutkových zistení a právnych záverov postupoval, a preto nie je možné spoľahlivo preskúmať toto rozhodnutie. Arbitrárne rozhodnutie predstavuje zásah do práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces.

20. Porušenie práva na spravodlivý súdny proces (resp. práva na súdnu ochranu) je zákonným dôvodom na podanie dovolania podľa § 420 písm. f) CSP a ak sťažovateľ dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP proti napadnutému rozsudku krajského súdu nepodal, nevyčerpal právny prostriedok, ktorý mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd, a ústavný súd v takomto prípade v zásade odmietne jeho ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde pre neprípustnosť.

20.1 Ústavný súd dopytom na okresnom súde zistil, že proti napadnutému rozsudku nebolo žiadnou z procesných strán sporu, teda ani sťažovateľom, podané dovolanie.

21. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

21.1 Podľa § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd neodmietne prijatie ústavnej sťažnosti pre jej neprípustnosť, ak sťažovateľ preukáže, že nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd, z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

22. Zo znenia § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že pojmovým znakom inštitútu ústavnej sťažnosti je jej subsidiarita, ktorá sa po formálnej stránke prejavuje v požiadavke na vyčerpanie všetkých poskytovaných procesných prostriedkov určených

na ochranu práv sťažovateľa ešte pred samotným podaním ústavnej sťažnosti a po stránke materiálnej v požiadavke, aby ústavný súd poskytoval ochranu ústavne zaručeným základným právam a slobodám až v prípade, kedy ostatné orgány verejnej moci nie sú schopné protiústavný stav napraviť.

23. Vo vzťahu k nepodaniu dovolania sťažovateľom je potrebné uviesť, že ak zákon podmieňuje prípustnosť ústavnej sťažnosti vyčerpaním opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje sťažovateľovi na ochranu jeho práva, tak o to viac je podmienkou prípustnosti ústavnej sťažnosti uplatňovanie práva, ktorého porušenie sťažovateľ namieta, riadnym, zákonom predpísaným spôsobom. Sťažovatelia nemajú podľa ústavy, zákona o ústavnom súde a stabilizovanej judikatúry ústavného súdu na výber, ktorý z oboch ústavne existujúcich systémov súdnej ochrany využijú, ale sú povinní postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú je kompetentný ústavný súd. Toto „poradie“ sa nedá sťažovateľmi ovplyvniť a jeho vnútorná logika vychádza z toho, že aj všeobecné súdnictvo je zodpovedné za ochranu základných práv a slobôd na úrovni jeho právomocí (čl. 142 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 CSP). Iba za predpokladu, že sťažovatelia vyčerpajú všetky im dostupné právne prostriedky súdnej a inej právnej ochrany svojho základného práva alebo slobody a pri ich uplatnení nie sú úspešní, môžu sa uchádzať o ochranu tohto základného práva alebo slobody sťažnosťou podanou ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (I. ÚS 174/2020).

24. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

25. Citovaná právna úprava (účinná od 1. júla 2016) presunula ťažisko tvrdenia a preukazovania väd zmätočnosti rozhodnutia odvolacieho súdu na dovolateľa, ktorý limity posúdenia prípustnosti dovolania určuje obsahom podaného dovolania.

26. „Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom *denegatio iustitiae* (odmietnutia spravodlivosti)“ [uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 155/2017 z 25. októbra 2017].

27. Ústavný súd sa problematikou prípustnosti opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku zaoberal v uznesení sp. zn. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2018, s. 1270), v ktorom okrem iného vylovil: «Ustanovenie § 420 Civilného sporového poriadku zakotvuje prípustnosť dovolania v alternatíve buď proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, t. j. proti rozhodnutiu majúcejmu hmotnoprávny charakter, alebo proti rozhodnutiu, ktoré síce nemá charakter rozhodnutia o matérii konania, t. j. nejde síce o rozhodnutie vo veci samej, ale ide o rozhodnutie, ktorým odvolací súd o danej otázke rozhodovanie končí inak ako meritórnym (hmotnoprávnym) rozhodnutím vo veci samej... Podľa § 357 písm. m) CSP jedným z uznesení, proti ktorým je prípustné odvolanie a ktoré sú tak v danej nimi riešenej otázke s konečnou platnosťou preskúmateľné v rámci odvolacieho konania, je aj uznesenie, ktorým prvostupňový súd rozhodol o nároku na náhradu trov konania s konečnou platnosťou, takže rozhodnutie odvolacieho súdu o tomto odvolaní je v otázke nároku na náhradu trov konania rozhodnutím konečným (ktorým sa konanie v tejto otázke nároku končí, pozn.), a teda ho možno v zmysle už uvedeného považovať za rozhodnutie

preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí.» Cez prizmu uvedeného holistického ústavnoprávneho prístupu je tak v okolnostiach prejednávanej veci adekvátne postupovať aj pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľa.

28. Spravodlivosť, ktorá je osobitne zvýraznená v čl. 6 ods. 1 dohovoru, je kritériom ukladajúcim každému všeobecnému súdu povinnosť hľadať také riešenie ním prejednávanej veci, ktoré nebude možné vyhodnotiť ako popierajúce zmysel a účel príslušných zákonných ustanovení. Európsky súd pre ľudské práva vo veci Simecki proti Chorvátsku, sťažnosť č. 15253/10, pripomenul, že riziko akejkolvek chyby zo strany štátu musí znášať samotný štát a omyly nesmú byť napravné na náklady dotknutého jednotlivca. Právo na prístup k súdu nie je absolútne a môže byť podrobené obmedzeniam, ktoré však nesmú limitovať prístup jednotlivca takým spôsobom alebo v takom rozsahu, že bude porušená samotná podstata tohto práva. Obmedzenie nebude zlučiteľné s čl. 6 ods. 1 dohovoru, ak nesleduje legitímny cieľ a ak neexistuje primeraný vzťah proporcionality medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom.

29. Vychádzajúc z dôvodov ústavnej sťažnosti v danej veci (bod 8), sťažovateľ nepodaním dovolania podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku proti napadnutému rozsudku nevyčerpal právny prostriedok, ktorý mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

30. Meritórne preskúmanie ústavnej sťažnosti sťažovateľa ústavným súdom v situácii, keď tento nevyužil prostriedok ochrany svojich základných práv, ktorý mu zákon účinne poskytoval, teda nepodal dovolanie, hoci ho podať mohol a mal, by bolo porušením princípu subsidiarity ako sťažnostného atribútu vzťahu medzi ústavným súdom a sústavou všeobecných súdov, na ktorom je založené rozhodovanie o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. III. ÚS 562/2017).

31. Keďže sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti netvrdil, že dovolanie nepodal z dôvodov hodných osobitného zreteľa, preto neprichádzal do úvahy ani prípadný možný postup ústavného súdu podľa § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

32. Na základe uvedených skutočností po predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľa by prichádzalo do úvahy jej odmietnutie z dôvodu neprípustnosti podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde.

33. Napriek už uvedenému záveru, vychádzajúc z materiálneho prístupu ochrany ústavnosti, aby sťažovateľ nepodaním dovolania neutrpel ujmu na svojich základných právach a slobodách, keďže porušenie svojho práva na spravodlivý súdny proces a práva na súdnu ochranu odôvodňoval nesprávnou interpretáciou noriem procesného práva (bod 6 a 7), konkrétne pri rozhodovaní o náhrade trov konania (§ 255 CSP), ústavný súd podrobil ústavnú sťažnosť sťažovateľa i kvázimeritórnemu prieskumu a po oboznámení sa s odôvodnením napadnutého rozsudku musí konštatovať, že v skutkových a právnych záveroch napadnutého rozsudku týkajúcich sa rozhodnutia o náhrade trov prvoinštančného konania i odvolacieho konania nezistil nič tak ústavne nekonformné, čo by vzhľadom na námietky sťažovateľa nasvedčovalo jeho arbitrárnosti alebo ústavnej neakceptovateľnosti.

34. Rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania (nároku i výške) je ústavným súdom považované za integrálnu súčasť súdneho konania a za výsadu všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania však v zásade ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnému súdu sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä

na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (m. m. I. ÚS 40/2012, I. ÚS 630/2017).

35. Z uvedených dôvodov rozhodnutie o náhrade trov konania nedosahuje spravidla samo osebe intenzitu predstavujúcu možnosť porušenia základných práv a slobôd bez ohľadu na to, akokoľvek sa môže účastníka citeľne dotknúť. Ústavný súd pri posudzovaní problematiky trov konania, t. j. problematiky vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickej povahy, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu napadnutého výroku o trovách konania pristupuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces) extrémnym spôsobom alebo že bolo zasiahnuté aj iné právo (porovnaj m. m. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

36. Vo veci sťažovateľa podľa názoru ústavného súdu o takýto výnimočný prípad nejde. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľa nezistil v skutkových a právnych záveroch napadnutého rozsudku krajského súdu týkajúcich sa rozhodnutia o náhrade trov prvoinštančného konania nič tak ústavne nekonformné, čo by nasvedčovalo jeho arbitrárnosti alebo ústavnej neakceptovateľnosti.

37. Bez ohľadu na uvedené ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že aj pri rozhodovaní o trovách konania musia byť rešpektované minimálne požiadavky, ktoré tvoria podstatu základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie. Rozhodnutie o trovách konania musí mať predovšetkým rovnako ako iné rozhodnutia zákonný podklad, musí byť vydané príslušným orgánom a nemôže byť prejavom svojvôle, teda musí byť primeraným spôsobom odôvodnené (IV. ÚS 588/2018, I. ÚS 604/2017, IV. ÚS 71/2019).

38. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti spochybňuje právny názor krajského súdu týkajúci sa interpretácie § 255 ods. 2 CSP pri rozhodovaní o náhrade trov najmä prvoinštančného konania, namietajúc, že v konaní o náhradu škody na zdraví nie je možné aplikovať zásadu úspechu vo veci. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku vyplýva,

že krajský súd sa vo vzťahu k výroku o náhrade trov prvoinštančného konania stotožnil s aplikáciou § 255 ods. 2 CSP okresným súdom a v relevantnej časti odôvodnenia (bod 31) k tomu uviedol, že „s poukazom na výsledok sporu, keď žalobca bol v časti nároku na náhradu škody na zdraví titulom bolestného úspešnou stranou, v časti nároku na náhradu titulom sťaženia spoločenského uplatnenia prevažne neúspešnou stranou a v časti nároku ohľadom zvýšenia náhrady za sťaženia spoločenského uplatnenia celkom neúspešnou stranou, rozhodol súd prvej inštancie správne, keď vyslovil, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo (§ 255 ods. 2 CSP)“. O náhrade trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol vzhľadom na čiastočný úspech sporových strán v odvolacom konaní podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 2 CSP a žiadnej zo strán právo na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

39. Podľa § 255 ods. 1 CSP súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci.

39.1 Podľa § 255 ods. 2 CSP ak mala strana vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov konania pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo.

40. Z dôvodovej správy k citovanému § 255 ods. 1 a 2 CSP vyplýva, že súd môže „priznať náhradu trov konania v plnej výške aj v prípade, ak súd priznal nárok úspešnej strane, avšak nie v požadovanej výške. Ide o prípady, keď výška nároku závisí od úvahy súdu. Príkladom je náhrada nemajetkovej ujmy v sporoch o ochranu osobnosti – určenie, že bola porušená zásada rovnakého zaobchádzania, a povinnosť žalovaného sa ospravedlniť priznané boli, avšak náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch nebola priznaná v požadovanej výške.“

41. Zmyslom novej právnej úpravy nebola snaha zákonodarcu sa pri rozhodovaní o náhrade trov konania koncepčne odchyliť od pravidla pôvodne vyjadreného v § 142 ods. 3 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov účinného do 30. júna 2016 (ďalej aj „OSP“). V tejto súvislosti je však relevantné jednak to, že dôvodová správa nezodpovedá výslovnému zneniu § 255 CSP, a jednak to,

že ani samotná dôvodová správa nepočíta s povinnosťou všeobecného súdu pri rozhodovaní o náhrade trov konania v sporoch o náhradu škody na zdraví za akýchkoľvek okolností postupovať spôsobom, ako navrhuje sťažovateľ, a to práve s prihliadnutím na individuálne okolnosti každého konkrétneho prípadu (III. ÚS 474/2018).

42. Z už citovaných ustanovení Civilného sporového poriadku pritom výslovne vyplýva, že kritériom na priznanie nároku na náhradu trov konania je miera úspechu vo veci, ktorá sa zisťuje tak u žalobcu, ako aj u žalovaného. Miera úspechu (pomer úspechu) je základným meradlom pre nárok na náhradu trov. Ak mala strana plný úspech v spore, prizná sa jej celá náhrada trov konania. Ak žiadna zo strán nemala v spore plný úspech, má každá z nich úspech čiastočný, t. j. každá zo strán sporu (žalobca aj žalovaný) je sčasti úspešná a sčasti neúspešná. Ak mala strana úspech v spore len čiastočný, potom sa náhrada trov pomerne rozdelí. Aby čiastočný úspech založil nárok na čiastočnú náhradu trov konania, musí to byť prevažujúci úspech, teda, aby po porovnaní procesnej úspešnosti oboch sporových strán zostala ešte suma opodstatňujúca záver o prevažujúcom úspechu jednej zo strán sporu. Pri prevažnom úspechu môže ísť aj o neúspech v pomerne nepatrnej časti. Ak sa v spore navzájom vyvážia úspech a neúspech, náhrada trov sa spravidla neprizná žiadnej zo strán sporu. Na rozhodnutie súdu o priznaní náhrady trov konania má teda zásadný vplyv pomer úspechu konkrétnej sporovej strany voči protistrane. Priznanie náhrady trov konania však môžu ovplyvniť aj ďalšie skutočnosti, napr. závislosť rozhodnutia o výške plnenia od úvahy súdu alebo od znaleckého posudku. Pomer rozdelenia náhrady trov konania zodpovedá pomeru víťazstva strany vo veci samej, zníženého o pomernú časť jej neúspechu. (k náhrade trov konania podľa úspechu pozri napr. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha : C.H. Beck, 2016, 1540 s., ISBN 978-80-7400-629-6, s. 923 – 932.).

43. Pokiaľ sťažovateľ v ústavnej sťažnosti poukazuje na uznesenie ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 652/2018 z 29. novembra 2018, je potrebné uviesť, že ústavná sťažnosť síce bola týmto uznesením prijatá na ďalšie konanie, avšak nálezom sp. zn. IV. ÚS 652/2018 z 13. februára 2020 jej vyhovieť nebolo. Ústavný súd v predmetnom náleze pritom k aplikácii § 255 ods. 2 CSP uviedol: „... Z dispozície citovaného § 255 ods. 2 Civilného

sporového poriadku ďalej vyplýva, že čiastočný úspech vo veci sa môže v rozhodnutí o trovách konania prejavíť dvoma spôsobmi, a to tak, že súd (i) náhradu trov konania pomerne rozdelí alebo (ii) náhradu trov konania neprizná žiadnej zo strán. Pravidlo, ktoré vyplývalo z § 142 ods. 3 OSP účinného do 30. júna 2016 (náhradu trov konania v plnom rozsahu mohol súd priznať tomu účastníkovi, ktorý mal neúspech len v nepatrnej časti, alebo v prípade, ak rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku alebo od úvahy súdu), nie je súčasťou normatívneho textu vyplývajúceho z § 255 CSP. Vo vzťahu k pravidlu, ktoré vyplývalo z dnes už neúčinného § 142 ods. 3 OSP, je potrebné uviesť, že toto pravidlo predstavovalo výnimku zo zásady pre rozhodovanie o náhrade trov konania pri čiastočnom úspechu vo veci (§ 142 ods. 2 OSP). Aplikácia označenej výnimky (plná náhrada trov konania) však ani za účinnosti právnej úpravy obsiahnutej v Občianskom súdnom poriadku neprichádzala do úvahy vždy, ale len v prípade, ak sa neúspech prejavil iba vo výške plnenia za predpokladu, že účastník konania na začiatku sporu túto výšku plnenia presne nepoznal a ani presne poznať nemohol.“ Od záverov vyjadrených v tomto náleze ústavný súd nevidí dôvod odchyliť sa ani pri posudzovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľa.

44. V danom prípade je z obsahu napadnutého rozsudku krajského súdu zrejmé, že konajúce súdy vychádzali pri rozhodovaní o náhrade škody na zdraví zo znaleckých posudkov [REDACTED], pričom bodové hodnotenie bolestného ani bodové hodnotenie sťaženia spoločenského uplatnenia a taktiež stanovená hodnota jedného bodu neboli medzi sporovými stranami sporné. Následne okresný súd pri každom uplatnenom nároku sťažovateľa (bolestné, sťaženie spoločenského uplatnenia a mimoriadne zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia), aplikujúc zásadu úspechu podľa § 255 ods. 1 CSP, zhodnotil pomer úspechu a neúspechu sťažovateľa, ktorý vyhodnotil pomerne a žiadnej zo strán nepriznal náhradu trov konania v súlade s § 255 ods. 2 CSP. S takýmto posúdením sa následne stotožnil aj krajský súd a konštatoval úspech, resp. neúspech sťažovateľa vo vzťahu ku každému jednotlivému uplatnenému nároku (už citovaný bod 31 napadnutého rozsudku krajského súdu) porovnaním sťažovateľom požadovaného plnenia a plnenia prisúdeného okresným súdom. Krajský súd tak v rámci rozhodovania o otázke priznania náhrady trov konania uplatnil zákonom poskytovaný priestor na svoju autonómnu

úvahu o nepriznaní nároku na náhradu trov konania podľa § 255 CSP, do ktorého ústavný súd nie je zásadne oprávnený vstupovať a nahradzovať jeho prijaté právne závery.

45. S prihliadnutím na citovanú časť odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu tak ústavný súd konštatuje, že aplikáciu § 255 ods. 2 CSP pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov prvoinštančného konania, ktorého predmetom je náhrada škody na zdraví, nemožno považovať z ústavnoprávneho hľadiska za neudržateľnú a jeho právne závery za arbitrárne či zjavne neodôvodnené. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoje uznesenie sp. zn. III. ÚS 690/2017, v ktorom vyhodnotil ako ústavne udržateľný názor všeobecného súdu o tom, že zásadu úspechu treba podľa príslušných ustanovení Civilného sporového poriadku pri rozhodovaní o priznaní náhrady trov konania uplatniť aj na konania, ktorých výška plnenia závisí od znaleckého posudku. Sťažovateľom namietané pochybenie všeobecného súdu teda nedosahuje podľa názoru ústavného súdu takú intenzitu, že by na jeho základe bolo možné spochybniť ústavnú regulárnosť napadnutého rozsudku v časti namietaného výroku o náhrade trov prvoinštančného konania, keďže krajský súd sa v danom prípade nedopustil takého aplikačného excesu, ktorý by bol spôsobilý založiť porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu a jeho práva na spravodlivý súdny proces. Rovnako nemožno súhlasiť s tvrdením sťažovateľa, že krajský súd žiadnym spôsobom nereagoval na jeho odvolacie námietky vo vzťahu k náhrade trov prvoinštančného konania, pretože ústavný súd sa z obsahu napadnutého rozsudku presvedčil, že krajský súd kvalifikovane a relevantne reagoval na argumentáciu sťažovateľa predstretú v odvolacom konaní.

46. Medzi sťažovateľom namietaným porušením základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a napadnutým rozsudkom krajského súdu tak neexistuje príčinná súvislosť, ktorá by signalizovala reálnu možnosť vyslovenia porušenia uvedených práv po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, preto po predbežnom prerokovaní ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa mohol odmietnuť aj z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

47. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol ako celok, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa uvedenými v jej petite.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. júna 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu